

אלו דברים פרק ששי פסחים

עב.

עין משפט נר מצוה

בא א מיי פטי' מהל'
פסולי המוקדשין
הלכה א וי' כ' כ' כ' כ'
שגגות הלכה א'
מב ב ג מיי פ' מהל'
שגגות הלכה ח:

רבינו חננאל (המשך)
איתא נומא לא דמי רישא
בעוקר ולפיכך חייב, אי
הוה רישא נמי בטועה
כסיפא לא הוה מחייבי
מיד. ושנינו לר' אליעזר
לא שני ליה בין עוקר
לדבר טעוה משום הכי לא
פריך הכי, לר' יהושע שני
ליה, והכי קאמר ר' יהושע
לידי לא קשיא רישא
בעוקר וסיפא בטועה, אלא
לדבר דלא שני לך בין
עוקר לטעוה לא אם אמרת
טעוה בפסח שטועה בדבר
[נ'א: ששינוי לדבר]
האסור לשחטו בשבת
כגון שלמים וכיוצא בהן,
תאמר בשלמים ששחטן
לשם פסח ששני לדבר
ההוא לשחטו בשבת
הוא הפסח. אמר לו ר'
אליעזר תמירין ומוספין
ויכיתו שחטתין לשחטן
בשבת והשחטו ובתים
אחרים לשם תמיד בשבת
חייב חטאת. אמר לו
ר' יהושע שאני אימורי
צבור שכן יש להן קצבה,
לכומר בני תמירין ושני
מוספין בכל שבת, וכיון
שיש להם קצבה מאחר
ששחטו עובדי החובה,
השאר עמדין באיסור
שבת כשאר שאין ראויין
לשבת כגון חטאות וכיוצא
בהן, תאמר בפסח שאין
קצבה, ואקשינו וכי
כל הויכא אית ליה קצבה
מחייב ר' יהושע והתנן
בפרק ר' אליעזר מי שהיו
עוקר לטעוה מה מועיל לא ששני
לדבר המותר הלא לר' יהושע עוקר
לדבר המותר חייב טעוה לר'
אליעזר ומפרש דה"ק ר' יהושע לר'
אליעזר נהי דלא שני לך בין עוקר
לטעוה מ"מ יש לחלק דרישא תרמי
לגריעותא עוקר ולדבר האסור וסיפא
תרמי לטיעותא טעוה ולדבר המותר:
שקדום ומל של שבת בערב
שבת. הוה מני לפלוגי
דדידי בין קדם ומל ללא קדם אלא
דנקט רבותא כסיפא דמל של אחר
השבת בשבת פטור אע"ג דלא עשה
מלוה כיון שניתנה שבת לידמות
ורישא נמי קמ"ל רבותא דנקט
ע"ש אף על גב דעשה מלוה חייב
כיון שלא ניתנה שבת לידמות:
באשמו
גדשת האמר רבי מאיר
אנ"ג דקדים עבדינהו
לאמורי צבור פטור.
ואמרין ולטעמיך תקשי
לך רישא אסיפא, השתא
רישא דקדמי שכת ומל
של ערב שבת בשבת
דטעוה בדבר מצוה ועשה
מצוה שצריך עובר ומני
הוא מלו בשבת בן תעשה
ימים, מכל מקום בר מילה
הוא ובתקיימה המצוה,
סיפא דשבת ומל של
של אחר שבת בשבת
בן שבעת ימים, שאע"פ
שטעוה בדבר מצוה לא
עשה מצוה שכן שבעת
ימים אינו בר מילה קא
של שבת בערב שבת

שמעת מינה עקירה במעות הויא עקירה. אומר ר"י דפלוגתא
היא בהתלמל (מנחות מט.). **הא לא דמי רישא בעוקר**
ב'ו. ומאי קאמר ר' יהושע שכן שינה שמו דדבר האסור א' אפילו
שינה שמו לדבר המותר נמי חייב כיון שהוא עוקר:
ר' רבי יהושע דשני ליה לימא איה
הכי. תימנה לרשב"א ה' הא
אפי' אי מוקמי' כולה בטועה ע"כ
רבי יהושע לדבריו דרבי אליעזר
קאמר לדלידה רישא אפילו שינה
לדבר המותר חייב כיון דלא עשה
מלוה דמתני' מוקמי' בגמרא כרבי
שמעון דאית ליה היכא דלא עשה
מלוה חייב לרבי יהושע צפרק רבי
אליעזר דמילה כסופו (שבת קלז). דלומר
רבי שמעון לא נחלקו רבי אליעזר
ורבי יהושע על צ' תינוקות אחד
למול אחר השבת ואחד בשבת ושכח
ומל את של אחר השבת בשבת דחייב
משום דלא עשה מלוה א"כ מה
שהולך לומר דרישא משום דשינה
לדבר האסור היינו לדברי רבי אליעזר
לדברי אליעזר כסיפא נמי לא עשה
מלוה דפסל לעיל אחרים קאמרי פסח
ואומר ר"י דכמה תינוקות מני
למימר ולטעמיך ולא קאמר ועוד
דלא דמי לתינוקות דהתם ודאי חייב
כשמל של אחר השבת בשבת לפי של
עשה מלוה וגם לא ניתנה שבת
לידמות אלא אותו מינוק אכל פסח
ששינה את שמו לדבר האסור תאמר בזבחים
ששינה את שמו לדבר המותר א"ל רבי
אליעזר אימורי ציבור יוכיחו שהן מותרין
לשמן והשוחט לשמן חייב אמר רבי
יהושע לא אם אמרת באימורי ציבור שכן
יש להן קצבה תאמר בפסח שאין לו קצבה
למימרא דכל היכא דאית ליה קצבה מחייב
רבי יהושע והרי תינוקות דיש להן קצבה
ותנן מי שהיו לו שני תינוקות אחד למולו
אחר השבת ואחד למולו בשבת ושכח ומל
את של אחד השבת בשבת חייב אחד למולו
בע"ש ואחד למול בשבת ושכח ומל את
של ע"ש בשבת רבי אליעזר מחייב חטאת
ור' יהושע פוטר א"ר אמי הכא במאי עסקינן
כגון שקדם ומל את של ערב שבת בשבת
דאיכא חך דשבת דמריד ביה הכא כגון
שקדם ושחטינהו לאמורי ציבור ברישא אי
הכי רבי מאיר אומר אף השוחט לשם
אימורי ציבור פטור אע"ג דקדים ושחטינהו
לאמורי ציבור ברישא ו' והתניא רבי חייא
ע' [מאבל ערב] א"ר מאיר לא נחלקו ר' אליעזר
ורבי יהושע על שהיו לו שני תינוקות אחד
למול ערב שבת ואחד למול בשבת ושכח
ומל את של ערב שבת בשבת דחייב על מה
נחלקו על שהיו לו שני תינוקות אחד למול אחר השבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את של ערב שבת בשבת ותסברא מה התם דלא עביד מצוה פטור רבי יהושע היכא דקא עביד מצוה מחייב אמרי דבי רבי ינאי רישא כגון שקדם ומל של שבת בערב שבת שלא

אי נימא בטועה. כסבור שהוא זכח אחר: **שמעת מינה.** מדקמי
חייב אלמא פסול הוא: **עקירה בטעוה.** שלא נתכוון לעקור שם
פסח ממנו הויא עקירה כעוקר מדעת: **מה לי שאינו ראויין.**
עוקר לאו טעוה דדבר מלוה הוא ולאמאי פטר ליה ר' יהושע בראיין
והלא לא טעוה צו שידוע שאינו פסח:
רישא. הפסח ששחטו: **סיפא.**
ושאר כל הזבחים: **אולוסא.**
מצוה גדולה מאד: **הא לא דמי.**
רישא לסיפא דרישא בעוקר ולא
טעוה הוא: **לר"א.** דלאין האי ק"ו
לא שאני ליה בין עוקר לטעוה:
ומקשי' ר' יהושע דשני ליה. לימא
ליה דלא דמי טעוה לעוקר אמאי
אהדר ליה טעמא משום ששינה דדבר
האסור כו': **בפסח שאין לו קצבה.**
אין חשבון לפסחים וזה שמלא טלה
זה עומד בצורה כסבור שהוא אבוד
מבעליו ושחטו לשם מי שהוא:
האסור דיש להן קצבה. מי שיש
לו שני תינוקות אחד למול בשבת
ואחד למול באחד בשבת יודע הוא
שאין לו למול בשבת אלא אחד: **ושכח**
ומל את של אחר השבת בשבת חייב
דטעוה דדבר מלוה ולא עשה מלוה
הוא דעדיין לא הגיע זמנו ומודה רבי
יהושע דחייב: **אם של ערב שבת**
בשבת. כסבור שהוא של שבת וזה
של ערב שבת היה אמתול חולה או
שנאנס ומילה שלא בזמנה אינה דוחה
את השבת דלואלי ועבר זמנה יתמין
עד לתמך: **ר' אליעזר ותימנה חטאת.**
דלית ליה טעוה דדבר מלוה ועשה
מלוה פטור: **רבי יהושע פוטר.**
דטעוה דדבר מלוה ועשה מלוה פטור
ואע"ג דחילל שבת ועשה של כדמ
מכל מקום מלות מילה קיים. והכא
נמי אע"ג דאית להו קצבה ליפטור
דמכל מקום עשה מלוה לזה הזבחים
שזבחו שלא לשמן כשירין וזה שמלא
זכח אחד בצורה ושחטו לשם תמידי
ציבור כשר לזבחו הראשון: **הכא**
במאי עסקינן כגון שקדם ומל את של
ערב שבת בשבת. בשעה שמל את
זה עדיין שיהיה עומדין דמשום הכי
פטור דטרוד היה צדח מהן שידוע
הוא שהיום חובת האחד עליו ומתמי'
כגון דקדים ושחטינהו לאמורי צבור
דהשתא לא הוה טרוד ועסקו
בשחטתן: **ואע"ג כו'.** בתמי':
[מאכל ערב שם מקום]: ושכח ומל
את של ערב שבת בשבת דחייב
ואע"ג דעשה מלוה: על מה נחלקו
כו'. וקס"ד השתא ברישא מחייב ר'
מאיר כשמל את שניה ע"י [שצבור]
ששינה כבר הגיע זמנו ומל של שבת
תחלה שזמנו היום ואחר כך מל את
של אמתול ואף על גב דעשה מלוה
כיון דלא רמיא טרדא עליה בתר
דמלהיה לשל שבת לאו טעוה דדבר
מלוה הוא וסיפא פטור משום דטרוד
בשל שבת והולף לו של מל דהא
ודאי לא קאמר שמל את שניה דהא לא
השתא סיפא דלא עבד מלוה דעדיין לא
הגיע זמנו פטור רישא דעבד מלוה מחייב:
אמרי דבי ר' ינאי רישא כגון. שנתחלק לו אמתול של שבת
וגם עשה מלוה אפילו הכי חייב משום דלא ניתנה שבת לידמות אלא של שבת וטעוה דדבר מלוה פטור
ואפילו לא עשה מלוה לרבי מאיר פטור. והשוחט לשם אימורי צבור ניתנה שבת לידמות אלא קרצן צבור ואע"ג דקדים שחטינהו
לאמורי צבור הרי שכת וע"י שטרוד צדח זה צמיס שעברו וידוע שזכח זה עומד ליקרב צדח ושכח נשחטו אימורי צבור ושחטן לשמן:
ולמד

א) [מנחות מט.],
ב) [בבבבבב. מט.],
ג) שבת דף קלז. כריכות
ט; ד) שבת טס [נש],
ה) גי' רש"ל, ו) [מנח]
ביבמות לז.

הגהות הב"ח
(א) גמ' לשיני ליה הכי
קאמר לל"ל ותימנה הכי
נמחק:

מוסף רש"י
ושכח ומל את של
אחר השבת בשבת
חייב. דטעוה דדבר מלוה
ולא עשה מלוה הוא ועבד
ליה חטאת שלא עשה
וכדא חפילו ר' יהושע
מודה (שבת קלז). רבי
אליעזר מחייבי חטאת.
דמילה שלא בזמנה אינה
דוחה שבת, ואע"ג דטעוה
דדבר מלוה, שיהיה טרוד
בזמנו של שבת ומתוך כך
טעוה צו ואף צוה עשה
מלוה שהרי ראוה הוא למול
אלא שאינו דוחה שבת, כ"ל
ועשה מלוה שיש צוה חייב
תמלא חייב (שם).

מוסף תוספות
א. מאי אריא דלרב
האסור. מוס' שאנ"ק.
ב. מאי קשיא ליה. שם.
ג. דפסח ששחטו בטעוה.
לשם שאר זבחים פסול
והכי הוה ליה למימר לא
[אם] אמרת בפסח שכן
טעוה בדבר מצוה ולא
עשה מצוה תאמר בשרא
זבחים שטעה בדבר מצוה
ועשה מצוה. שם.
ד. אלא קאמר טעוה
בדבר מצוה ולא עשה
מצוה חייב לדברי הכל.
שם. ה. דמצינו למימר
דאע"ג דמחייבי ר' יהושע
גבי תינוקות הכא גבי פסח
אם שחטו לשם פטור
המותר היה פטור. שם.

רבינו חננאל
אוקימנא בעוקר אלא מפרש
אינו שחטו אלא לשם
שלמים. והאי דקדמי שחטן
ושאר כל הזבחים ששחטן
לשם פסח בשבת שחל
לזכות א"ר אם אינו ראויין
לפסח כגון שהיו נקבות
או זכרים בני שתיים הריב,
ואם ראויין הן ר' אליעזר
מחייב חטאת ורבי יהושע
פטור. אוקימנא בשרא
כסבור כי הובח של
פסח הוא ששחטו ונמצא
שטעה ושחט וזבח אחד.
ועודה רישא בעוקר שם
פסח מעליו ושוחט לשם
שלמים וסיפא בטעוה.
ואמרין איני רישא
בעוקר וסיפא בטעוה,
והתנן אמר רבי אליעזר
ומה אם הפסח שמוטע
הוא צפול לשוחטו בשבת
לשם פסח אלא מפני
ששינה שמו ושחטו לשם
שלמים חייב, שאר זבחים
שאסורין לשחטן בשבת
לשמן כשישנה את שמן
אינו דין שיהיה חייב, ואם

פטור ר' יהושע. אלא אמרי דבי ר' ינאי רישא דמתני' כגון שקדם ומל את